

এনাডৰী

কপালী জয়ন্তী বৰ্ষ
পূৰ্ব-বকো আঞ্চলিক বুঞালী বিহু সন্মিলন
তাৰিখ-২৪, ২৫ আৰু ২৬ বৰিগ, ১৪২২ ভক্সাব
(ইং ৮, ৯ আৰু ১০ মে, ২০১৫ জে)

সভাপতি : কপেন চন্দ্ৰ বাভা

সম্পাদক : বিদ্যুৎ বিকাশ বৰুৱা

সূচী

প্ৰবন্ধ

● আপোনৰো আপোন বাপুটি সাহোন আমাৰ বিহুটি	ভূবিন ৰাভা	১১
● অসমৰ জাতীয় সংস্কৃতিত বিহুৰ ধাৰাবাহিকতাৰ উৎস বিচাৰি আজিৰ সংস্কৃতিৰ এটি অৱলোকন	তিথিৰাম ৰাভা	১৬
● চহা জীৱনৰ বিহুবীয়া লোককলা	কেশৱ চন্দ্ৰ ৰাভা	২০
● সস্ত্ৰীতিৰ বৰ্ণাঢ্য বসন্ত উৎসৱ : কপৌঘুলি	সত্যজিত ৰাভা	২৮
● স্মৃতিগ্ৰন্থ পৰিবৰ্তিত সংস্কৃতি আৰু সময়ৰ বিহু	ড° নৰকান্ত অধিকাৰী	৩৩
● আত্মোপলব্ধিৰ প্ৰত্যাশা	অমিয় কুমাৰ ৰয়	৩৭
● গৰ্ভৱতী অৱস্থাত ৰক্তহীনতা	ডাঃ ঘনশ্যাম দাস	৩৯
● বিহুগীত জনজীৱনৰ প্ৰতিচ্ছবি	ড° ললিত চন্দ্ৰ ৰাভা	৪০
● বিহুৰ দিনৰ চিত্ৰ	ডাঃ শৰৎ চন্দ্ৰ ৰাভা	৪৪
● মানসিক বিকাশত শিক্ষা আৰু সংস্কৃতিৰ প্ৰভাৱ	বিজয়া ডেকা	৪৮
● স্মৃতিভোৰা কেন্দুগুৰী গাঁও	ৰূপেন চন্দ্ৰ ৰাভা	৫২
● পচিশটি বছৰৰ এক স্মৃতি ৰোমন্থন	ৰূপেন চন্দ্ৰ ৰাভা, সত্যজিত ৰাভা, নীলকান্ত ৰাভা	৫৫
● বিহু আৰু সাংস্কৃতিক সন্ধিয়াৰ কাৰ্যসূচী	ড° গণেশ্বৰ চহৰীয়া	৬০
● ভাৰতীয় সঙ্গীতধাৰা : অনন্য 'দীপক ৰাগ'ৰ প্ৰসঙ্গত	পূৰ্ণ ৰাভা	৬৩
● জাতীয় উৎসৱ বিহু	ধৰজ্যোতি চৌধুৰী	৬৫
● পূব বকো আঞ্চলিক ৰঙালী বিহুৰ স্মৃতি ৰোমন্থন	থানেশ্বৰ ৰাভা	৬৮

কবিতা

● বগা শিলৰ সোঁৱৰণী	বিৰিঞ্চি ৰাভা	৭১
● গোপন স্বাধীনতা	বসন্ত কুমাৰ দত্ত	৭২
● সমবেত সংগীত	ধীৰাজ তামুলী	৭২
● গামোচা	ধৰ্মকান্ত বৰুৱা	৭৩
● তুমি হেৰাই যোৱাৰ পিছতেই	মহেন্দ্ৰ নাথ বৰা	৭৪
● ব'হাগ যে নাচনী	বকুল বৰা	৭৪

মানসিক বিকাশত শিক্ষা আৰু সংস্কৃতিৰ প্ৰভাৱ

বিজয়া ডেকা

মানুহৰ মন বিচিত্ৰ অভিজ্ঞতাৰ ভঁৰাল। এই অভিজ্ঞতাবোৰৰ জৰিয়তে মানুহে পৃথিৱীত নানান কাৰ্য কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। অৱশ্যে এই মন চকুৰে দেখা নাযায়, কেৱল আচাৰ-ব্যৱহাৰ তথা ক্ৰিয়া কলাপৰ মাজেৰেহে অনুভৱ কৰিব পাৰি। সেইবাবে এগৰাকী লিখকৰ লিখনীত বা এগৰাকী চিত্ৰশিল্পীৰ ছবিত তেওঁলোকৰ মনোভাৱ প্ৰতিফলিত হৈ উঠে। এগৰাকী ব্যক্তিৰ ঘৰৰ চৌহদত পদাৰ্পণ কৰিলেই গৃহস্থৰ মন কিছুপৰিমাণে উপলব্ধি কৰিব পাৰি। অৱশ্যে কেতিয়াবা কোনো ব্যক্তিয়ে মুখত কয় এটা, কাম কৰে আন এটা। কেতিয়াবা আকৌ কোনো ব্যক্তিয়ে মন সামৰিব নোৱাৰি অসং কাৰ্যতো লিপ্ত হোৱা দেখা যায়। মনৰ জোৰতেই আকৌ বিজ্ঞানীসকলেও অতীজৰে পৰাই মনৰ গতিবিধি জানিবলৈ মনৰ কাৰ্যাৱলীৰ পৰ্যবেক্ষণ, বিশ্লেষণ আৰু নানাবিধ পৰীক্ষা-নিৰীক্ষা চলাই আহিছে। মন হৈছে পৰিৱেশ আৰু পৰিস্থিতি অনুসৰি সঁহাৰি জনাব পৰা কিছুমান মানসিক শক্তিৰ আধাৰ। এনে শক্তিবোৰে সংবেদন, সংবোধন, ধাৰণা, মনোযোগ, স্মৃতি, কল্পনা, চিন্তা, যুক্তি, বিচাৰশক্তি, সমস্যা সমাধান ক্ষমতা, শিক্ষণ ক্ষমতা, ভাষা আয়ত্বকৰণ ক্ষমতা, বৌদ্ধিক ক্ষমতা আদি সামৰি লয় আৰু এইবোৰ শক্তি এটা আনটোৰ লগত অন্তৰ্নিহিত হৈ থাকে। এটি শিশুৰ এই শক্তিসমূহৰ সুস্থ বিকাশৰ ওপৰতেই সুস্থ ব্যক্তিত্ব

নিৰ্ভৰ কৰে। এই শক্তিসমূহ ব্যক্তিভেদে ভিন্ ভিন্ হয়।

সাধাৰণতে পৰিৱেশত মিলিবলৈ যাওঁতে শিশুৰ বা ব্যক্তিৰ যি স্বাভাৱিক পৰিণতি ঘটে তাকে বিকাশ বোলে। এই বিকাশ নিৰৱচ্ছিন্নভাৱে আগবাঢ়ে। প্ৰতিটো মুহূৰ্তই বিকাশত অৰিহণা যোগাই যদিও অতি কম সময়ত এই বিকাশ দৃষ্টিগোচৰ নহয়। এই বিকাশক দৈহিক, মানসিক, আবেগিক, সামাজিক আদি কেইবাধৰণেৰে ভাগ কৰা হ'লেও এইবোৰ এটা আনটোৰ লগত সংপৃক্ত হৈ থাকে। ব্যক্তিৰ মানসিক বিকাশ এক জটিল ধাৰণা। জন্মৰ পিছৰে পৰা বয়ঃপ্ৰাপ্তিলৈকে মানসিক বিকাশৰ গতি অব্যাহত থাকে। অৱশ্যে পূৰ্ণ বয়সপ্ৰাপ্ত অৱস্থাত এই ক্ষমতাসমূহ শীৰ্ষ বিন্দুলৈ উঠে আৰু বাৰ্ধক্যৰফালে গতি কৰাৰ লগে লগে এই মানসিক ক্ৰিয়াসমূহ ক্ৰমে দুৰ্বল হৈ আহে। সেইদৰে দৈহিক বিকাশৰ বিভিন্ন পৰ্যায়ত মনৰ ভিন্ ভিন্ শক্তি আৰু ক্ষমতাসমূহৰ নিজস্বৰূপত বিকাশ সাধন হয়।

শিশুৰ মানসিক বিকাশৰ কথা ক'বলৈ যাওঁতে শিশুৰ মানসিক জীৱনৰ কেতবোৰ কথালৈ চকু দিয়া ভাল। শিশুৰ আচৰণ স্বাভাৱিকতেই প্ৰবৃত্তিমূলক, আত্মকেন্দ্ৰিক আৰু অনুকৰণশীল বিধৰ হয়। জড় আৰু জীৱৰ মাজত পাৰ্থক্য বিচাৰি নোপোৱা, কল্পনা প্ৰৱণতা, খেল প্ৰৱণতা আদি শিশুৰ আচৰণত পৰিস্ফুৰ্ত হয়। ভাষা জ্ঞান লাভ কৰি উঠাৰ লগে লগে শিশুৰ কৌতূহলী মনে আত্ম প্ৰকাশ কৰি নানান ধৰণৰ প্ৰশ্নৰ অৱতাৰণা কৰিবলৈ ধৰে। পৰিৱেশৰ সকলো বস্তু আৰু বিষয়

মনৰ ধাৰণা, চিন্তা আৰু কল্পনা অধিক কৰি তোলে। অৱশ্যে পৰিয়ালৰ শৈক্ষিক, সামাজিক, সাংস্কৃতিক, আৰু অৰ্থনৈতিক মানদণ্ডৰ ওপৰত ই বহু পৰিমাণে নিৰ্ভৰ কৰে। বহু সময়ত পৰিয়ালৰ অৱহেলাৰ ফলত শিশুৰ বহু প্ৰতিভাৰ বিকাশ নঘটাকৈ ৰয় অথবা বহু শিশু বাট এৰি অবাটেও গতি কৰে।

উল্লেখযোগ্য যে ঘৰুৱা পৰিৱেশতে আৱদ্ধ নাৰাখি শিশুক এটা সময়ত আনুষ্ঠানিক শিক্ষাৰ বাবে বিদ্যালয়লৈ পঠিওৱা হয়। বিদ্যালয়ত লগপোৱা লগ-সমনীয়া, শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰী তথা পৰিকল্পিত পৰিৱেশত শিশুৱে পৃথিবীখনক নতুন ৰূপত চাবলৈ সুবিধা পায়। বিদ্যালয়ৰ পাঠ্যসূচী, কাৰ্যসূচী আৰু অনুশাসন ব্যৱস্থাই শিশুৰ মানসিক ক্ৰিয়া আৰু আচৰণবোৰ অধিক শৃংখলাবদ্ধ আৰু অনুশাসিত কৰি তোলে। বিদ্যালয়ৰ লিখা-পঢ়া আৰু গণিতৰ অনুশীলন (অংক কৰা) কাৰ্যই শিশুৰ বোধ শক্তি, চিন্তা শক্তি আৰু বিচাৰ-বিবেচনা কৰিব পৰা শক্তিসমূহৰ প্ৰণালীবদ্ধভাৱে বিকাশৰ পথ ৰচনা কৰে। সেইদৰে পৰিকল্পিত পাঠদান ক্ৰিয়াই শিশুৰ স্মৃতি, কল্পনা, মনোযোগ, আগ্ৰহ, শিক্ষণ, অৱধাৰণ আদি মানসিক ক্ৰিয়া ক্ষমতাবোৰ বৃদ্ধি কৰি তোলে। বিদ্যালয়ৰ বিভিন্ন পাঠ্যসূচীৰ লগত সংগতি ৰাখি ব্যৱহাৰ কৰা দৃশ্য-শ্ৰব্য সঁজুলিবোৰে শিশুৰ মানসিক বিকাশত যথেষ্ট সহায় কৰে। মাটিৰে সজা কল, আম, অমিতা, কণী, বেঙেনা, লাও, কাগজৰ নাও, পখিলা, এন্ডেলপ (খাম), বিভিন্ন ধৰণৰ আৰ্হিবোৰ হ'ল শিশুৰ মনত বিষয়বস্তু সম্বন্ধে ধাৰণা গঢ়ি তোলাৰ উত্তম বাহক। সেয়েহে শিশু মনোবিজ্ঞানী মাৰিয়া মণ্টেশ্বৰীয়ে শিশুৰ ইন্দ্ৰিয় অনুশীলনৰ জৰিয়তে শিক্ষা দিয়াৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিছে। গৱেষণাৰ ফলস্বৰূপে এই কথা উপলব্ধি কৰা হৈছে যে এজন ব্যক্তিয়ে পৰিৱেশৰ পৰা বহু পৰিমাণে প্ৰায় ৮৩ শতাংশ দেখি শিকে আৰু

তাতকৈ কম পৰিমাণে (প্ৰায় ১১ শতাংশ) শুনি শিকে। সেইদৰে তাতোকৈ কম পৰিমাণে (প্ৰায় ৩ শতাংশ) নাকেৰে গোন্ধ লৈ শিকে। আনহাতে ২ শতাংশ স্পৰ্শ কৰি শিকে আৰু মাত্ৰ ১ শতাংশহে জিভাৰে খাই শিকে। সেইবাবে মানসিক বিকাশত বিদ্যালয়ৰ নানান কাৰ্যসূচীৰ লগতে ক্ষেত্ৰ অধ্যয়ন, প্ৰকৃতি দৰ্শন, বুৰঞ্জী প্ৰসিদ্ধ ঠাই ভ্ৰমণ, সামূহিক চাফাই অভিযান, বিভিন্ন দিৱস পালন, শিশু সদন, বিভিন্ন ধৰণৰ সজাগতা, বিভিন্ন ধৰণৰ প্ৰকল্পত অংশ গ্ৰহণ আদিৰ জৰিয়তে শিশুৰ মানসিক দিশৰ বিকাশ সাধন কৰা অত্যন্ত প্ৰয়োজন। এনেবোৰ কাৰ্যসূচীয়ে শিশুক বাস্তৱ জীৱনৰ লগত সংগতি ৰক্ষা কৰাত বাৰুকৈয়ে সহায় কৰে।

শিক্ষকৰ ব্যক্তিত্বয়ো শিশুক যথেষ্ট পৰিমাণে আকৰ্ষিত কৰে। গুৰু (গু-আন্ধাৰ, ৰু-পোহৰ) শব্দৰ অৰ্থই সেই কথাত উমান দিয়ে। একলব্যৰ গুৰু দক্ষিণা, ভি আবেদকাৰ, এ.পি.জে. আব্দুল কালাম আদিৰ দৰে বৰেণ্য ব্যক্তিসকলৰ জীৱন দৰ্শনে এই কথাৰূপে প্ৰতিপন্ন কৰে।

পাঠ্যপুথিতকৈয়ো বিদ্যালয়ত বিভিন্ন সময়ত প্ৰদান কৰা সহপাঠ্যক্ৰমিক কাৰ্যসূচী যেনে-খেল-ধেমালি, নৃত্য-গীত, অভিনয়, আবৃত্তি, আলোচনা চক্ৰ, কুইজ, চিত্ৰাংকণ আদিয়ে শিশুৰ মানসিক বিকাশত গভীৰ সাঁচ পেলায়, যিবোৰে বিভিন্ন মূল্যবোধ আহৰণত সহায় কৰে। এইবোৰ কাৰ্যসূচীৰ জৰিয়তে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে সময়ানুবৰ্তিতা, নিয়মানুবৰ্তিতা, আনুগত্যতা, পৰিষ্কাৰ-পৰিচ্ছন্নতা, কৰ্তব্য পৰায়ণতা, একতা আদি সুস্থ ব্যক্তিত্বৰ গুণসমূহ আয়ত্ব কৰিব পাৰে। বিদ্যালয়বোৰত থকা এনে কাৰ্যসূচী সমূহত অংশগ্ৰহণে শিশুৰ মানসিক বিকাশ জাগৰিত কৰাত বাৰুকৈয়ে সহায় কৰে।

শিশুৰ মানসিক জীৱন গঢ় দিয়াৰ ক্ষেত্ৰত একোখন সমাজৰ সংস্কৃতিয়েও গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ

কৰে। এখন সমাজৰ ভাষা, ধৰ্ম আৰু সাংস্কৃতিক জীৱনৰ ক্ৰিয়া আচৰণে সেই সমাজৰ সকলো শ্ৰেণীৰ লোকৰ লগতে শিশু তথা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ মানসিকতাও এক বিশেষ ৰূপত গঢ় দি তোলে। ই তেওঁলোকৰ মনৰ আস্থা, নিষ্ঠা, বিশ্বাস, ভয়, সাহস, ধ্যান-ধাৰণা, দৃষ্টিভংগী, মনোভাৱ আদি প্ৰভাৱিত কৰে। সেই সমাজলৈ অহা প্ৰতিগৰাকী ব্যক্তিৰ মানসিক জীৱন এনেবোৰ প্ৰভাৱৰ মাজতেই বিকশিত হৈ উঠে। সেইবাবে প্ৰতিখন সমাজত থকা বিভিন্ন অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠানে সুবিধা অনুযায়ী নানান সাংস্কৃতিক কাৰ্যসূচী ৰূপায়ণ কৰিবলৈ অৱহেলা কৰিব নালাগে। কাৰণ শিশুৱে সেইবোৰ দেখি-শুনি বা সেইবোৰত অংশগ্ৰহণ কৰি নিজা সংস্কৃতি বুজিবলৈ বা ঐতিহ্য জানিবলৈ সুবিধা

পায়। সাংস্কৃতিক কাৰ্যসূচীসমূহৰ ইতিবাচক দিশ এয়ে যে এইবোৰে শিশুকে ধৰি সকলোৰে মনৰ দিগন্ত প্ৰসাৰিত কৰে, একতাৰ ভাৱ গঢ়ি তোলে আৰু স্বাভিমান গঢ়ি তোলাত সহায় কৰে। জামুগুৰিহাটৰ বাবে চহৰীয়া ভাঙনাৰ কথাৰূপে এই ক্ষেত্ৰত আঙুলিয়াব পাৰি।

বৰ্তমান সময়ত আন এটা অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ কথা হ'ল গোলকীকৰণৰ প্ৰভাৱত তথা বিজ্ঞানৰ অৱদান কিছুমানৰ সহজলভ্যতা আৰু অপব্যৱহাৰৰ (টি ভি, মোবাইল ফোন, ইণ্টাৰনেট আদি) ফলস্বৰূপে নৱপ্ৰজন্মৰ মাজত সুস্থ মানসিক বিকাশত যথেষ্ট প্ৰতিবন্ধকতা আহি পৰিছে। পৰিয়াল, সমাজ তথা সমগ্ৰ

বিশ্বৰ বাবেই ই এক ভাবুকিস্বৰূপ বুলিলেও বঢ়াই কোৱা নহ'ব। এনে সন্ধিক্ষণত পিতৃ-মাতৃ, অভিভাৱক, শিক্ষক তথা সমাজৰ সকলো শ্ৰেণীৰ লোক সজাগ হোৱা অতীব প্ৰয়োজন। পিতৃ-মাতৃ তথা শিক্ষকসকলে শিশু তথা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ লগত মৰম-চেনেহেৰে মনৰ ভাৱ আদান-প্ৰদান কৰা, তেওঁলোকৰ মানসিক বিকাশৰ সহায়ক হোৱা কাৰ্যসূচীসমূহ যুগুত কৰি বা ৰূপায়ণ কৰি সুস্থ মানসিক পৰিৱেশ সৃষ্টি কৰিব লাগে। লৱেলা কল নামৰ মনোবিজ্ঞানী এগৰাকীয়ে আঙুলিয়াই দিছিল যে যি সকল শিশু শৈশৱকালত পিতৃ-মাতৃৰ মৰম-চেনেহ, নিৰাপত্তা আদিৰ পৰা বঞ্চিত হয়, তেনে শিশুসকলেই বয়ঃসন্ধিকালত অপৰাধ প্ৰৱণ শিশু হিচাবে গণ্য কৰি উঠে। অৰ্থাৎ অপৰাধ প্ৰৱণতা সৃষ্টি হোৱাত পৰিৱেশৰ অৱদানেই বেছি।

একে আধাৰে ক'বলৈ হ'লে প্ৰতিটো শিশুৰ গাতেই সুপ্ত প্ৰতিভা থাকে আৰু শিশুৰ সুস্থ মানসিক বিকাশৰ ওপৰত সমাজ তথা দেশৰ প্ৰগতি বা ভৱিষ্যত নিৰ্ভৰ কৰে। গতিকে পিতৃ-মাতৃ-শিক্ষকৰ লগতে সমাজৰ সকলো শ্ৰেণীৰ লোকে শিশুৰ সুস্থ মানসিক বিকাশৰ পথ সুগম কৰাত হাত উজান দিব লাগে। প্লেটোৱে কৈছিল-‘সুস্থ দেহত সুস্থ মনৰ সৃষ্টি কৰাই হ'ল শিক্ষা।’ গতিকে গৃহ, বিদ্যালয় তথা সমাজত সুস্থ পৰিৱেশ সৃষ্টি কৰি শিশুৰ গুণসমূহ বিকাশ কৰাত অৰিহণা যোগোৱাটোহে আমাৰ প্ৰধান কৰ্তব্য তথা লক্ষ্য হোৱা উচিত।

